

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana
T: 01 230 9730
F: 01 230 9778
gp.ip@ip-rs.si
www.ip-rs.si

Številka: 007-46/2020/2

Datum: 24. 9. 2021

Poslanske skupine
Državni zbor RS
gp@dz-rs.si

Zadeva: Predlog skupine poslancev in poslank (s prvopodpisanim Danijelom Krivcem) Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (EPA 2012-VIII)

Zveza: objava na portalu Državnega zbora RS in e-dopis Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) se je seznanil s Predlogom skupine poslancev in poslank (s prvopodpisanim Danijelom Krivcem) Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja z dne 3. 9. 2021 – EPA 2012-VIII (v nadaljevanju predlog sprememb ZOFVI), ki je objavljen na spletni strani Državnega zbora RS.

Kot ugotavljamo, predlagane spremembe, s katerimi IP pred tem ni bil seznanjen, niti se predlagatelji o besedilu niso posvetovali z IP, pomembno posegajo v ureditev zbiranja in obdelave osebnih podatkov vseh udeležencev vzgoje in izobraževanja (torej predšolskih otrok, učencev, dijakov, študentov višjih šol in udeležencev izobraževanja odraslih), s tem ko se spreminjajo 135.a, 135.b, 135.č in 135.e člen ter določajo novi 135.aa, 135.ab in 135.ac členi. Spremembe med drugim predvidevajo vzpostavitev informacijskega sistema Pametna šola, pri čemer so predlagane spremembe pojasnjene skopo, določbe so pomanjkljive, predlog sprememb ZOFVI pa ne vsebuje ocene učinkov, ki jo za vzpostavitev tovrstnih novih množičnih informacijskih sistemov obdelave osebnih podatkov zahteva 35. člen Splošne uredbe. To konkretno pomeni, da niso celovito analizirani vsi vidiki predlagane ureditve, zaradi česar je ta pomanjkljiva, prav tako niso identificirana in analizirana tveganja, ki jih vzpostavitev takega sistema nedvomno prinaša niti predvidene ustrezne varovalke za preprečevanje zlorab in nedopustnih posegov v pravice posameznikov.

IP zato na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posreduje svoje mnenje k objavljenemu predlogu sprememb ZOFVI, v katerem izpostavljamo nekatere bistvene pomanjkljivosti in nejasnosti. Zakonodajalca pa IP poziva k temeljitemu razmisleku in skrbni presoji skladnosti predlaganih sprememb s sistemskimi predpisi o varstvu osebnih podatkov, zlasti s Splošno uredbo, ter skladnosti zlasti s 37. in 38. členom Ustave RS.

K 135.a členu

IP izraža resno zaskrbljenost nad nedoločno širitvijo nabora osebnih podatkov v informacijskem sistemu Pametna šola, s katero je predvideno, da naj bi se v centralni zbirki podatkov poleg identifikacijskih podatkov in e-kontakta tako za vse udeležence vzgoje in izobraževanja kot tudi za starše oziroma skrbnike, med drugim hranili tudi podatki vezani na njihovo digitalno identiteto, konkretno e-naslov, uporabniško ime in geslo. Iz predloga sprememb ni razvidno, kako naj bila v zvezi s tem naslovljena resna tveganja za zlorabo digitalne identitete in celo posege v ustavno zavarovano pravico posameznikov do komunikacijske zasebnosti, kot jo varuje 37. člen Ustave. Na podlagi hranjenih gesel bi namreč dejansko lahko osebe, ki bi bile pooblaščenice za dostop do podatkov dostopale do vsebin e-pošte oziroma do vsebin, do katerih bo mogoč dostop posameznikom z njihovo digitalno identiteto. Če je uvrstitev podatka o e-naslovu in uporabniškemu imenu še razumljiva, pa

dodelitev gesla s strani ministrstva (točki 7. in 9.) ni v skladu s standardi informacijske varnosti – uporabnikom se kvečjemu dodeli prvo geslo, ki pa ga morajo nato ob pri uporabi sami spremeniti, samega gesla pa upravljavec ne bi smel voditi v berljivi obliki, temveč mora biti znano le uporabniku. Zato ocenjujemo da takšna določba nikakor ni sprejemljiva niti skladna s Splošno uredbo in celo Ustavo RS.

K 135.aa, 135.ab in 135.ac členu

Kot izhaja iz opredelitve novega informacijskega sistema Pametna šola, predlagatelj številnih vidikov vodenja in vzpostavitve tega sistema ni upošteval oziroma ni opredelil.

Tako številne določbe kažejo, da gre najverjetneje v primeru vzpostavitve in delovanja informacijskega sistema Pametna šola za skupno upravljanje različnih subjektov, ki bodo nosili posamezne odgovornosti po Splošni uredbi (zlasti vzgojno-izobraževalni zavodi in ministrstvo za izobraževanje, znanosti in šport), vendar pa so opredelitve tako skope, da ni povsem jasno, katere točno bodo glede na zahteve Splošne uredbe naloge in odgovornosti ministrstva ter katere posameznih vzgojno-izobraževalnih zavodov, kako bodo te odgovornosti razmejene do posameznikov glede uveljavljanja njihovih pravic in do katerih osebnih podatkov konkretno bodo lahko za posamezne namene dostopali posamezni subjekti. V primeru tovrstnih sistemov je jasna zakonska ureditev vseh vidikov odgovornosti za zbiranje in obdelavo podatkov in delovanje samega sistema bistvena. Potrebne so jasne razmejitve pooblastil in odgovornosti posameznih deležnikov že v fazi načrtovanja arhitekture sistema, še posebej pa v delu razmejitve pooblastil in odgovornosti za njegovo delovanje in zavarovanje.

Prav tako predlagatelj uporablja v predlogu zakona različne in nejasne pojme v zvezi z opredelitvijo povezovanja zbirk osebnih podatkov, pri čemer za nekatere zbirke niti ni jasno točno, za katere zbirke gre in kateri podatki točno naj bi bili predmet povezovanja in izmenjave.

Navedene so zgolj nekatere izmed zaznanih najbolj zaskrbljujočih nejasnosti, ki bi jih predlagatelj moral ovrednotiti, analizirati in nasloviti v oceni učinkov, ki bi jo nujno moral izvesti pred zakonsko opredelitvijo takega informacijskega sistema. Zaskrbljujoče je že samo dejstvo, da se takšnega posega v zasebnost loteva na hitro in brez temeljitega premisleka o morebitnih tveganjih za varstvo osebnih podatkov, ki bi s tem nastala. Iz vsebine prejetega gradiva namreč ne izhaja, ali sploh in katere varovalke pred zlorabami so v zvezi z vzpostavitvijo sprememb in zlasti informacijskega sistema Pametna šola predvidene. Ko pa bi bil enkrat zakon sprejet, in bi določal nejasno oziroma dvoumno določene vidike vlog in odgovornosti posameznih deležnikov, nabore podatkov, namene obdelave ipd. tega naknadno ne bo več mogoče sanirati z oceno učinkov, ki bi jo naredili po sprejemu takšnega zakona. Iz zakonskih določb namreč niti ni jasno, kdo bi bil odgovoren za izdelavo takšne ocene učinkov in kdo npr. za varnostne incidente, ko bi sistem enkrat deloval.

Zato IP poudarja, da predlog sprememb ZOFVI, kot je bil dan v parlamentarno obravnavo v delu, ki se nanaša na vzpostavitev novega informacijskega sistema Pametna šola in obdelavo osebnih podatkov v luči predstavljenih resnih in realnih tveganj, ki nedvomno niso edina, ni zrel za nadaljnjo obravnavo. Zakonodajalcu zato predlagamo, da ponovno razmisli o vsebini predloga zakona. Po mnenju IP bi bilo pred kakršnimkoli razmislekom o spremembi ZOFVI ali drugega zakona, ki bi urejal to materijo, kot smo že opozarjali v zvezi z materijo ZOFVI, nujno najprej izvesti temeljito oceno učinkov v zvezi z varstvom osebnih podatkov pri uvedbi predlagane ureditve in v pripravo vključiti strokovnjake s področja šolstva, informacijskih tehnologij, varstva podatkov ter prava, do takrat pa počakati s kakršnimikoli nadaljnjimi koraki hitrih zakonskih sprememb.

S spoštovanjem,

Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
Informacijska pooblaščenka

Poslati:

- po e-pošti;
- v vednost: Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, info@sviz.si;
- v vednost: Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora RS, gp@dz-rs.si;

- v vednost: Ministrstvo za pravosodje, gp.mp@gov.si;
- v vednost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, gp.mizs@gov.si;
- zbirka dokumentarnega gradiva pri IP.